

Det gode skole-hjem samarbejde

Håndbog i skole-hjem samarbejde
med nydanske forældre

Skole/hjem
samtaler

Tirsdag d. 6/10-09	Konference
16:00-16:20	Indledning
16:20-16:40	Udvalgte emner
16:40-17:00	Spisning
17:00-17:30	Slut

Det gode skole-hjem samarbejde

Håndbog i skole-hjem samarbejde
med nydanske forældre

Forord

Forældre spiller en vigtig rolle i deres børns personlige, sociale og faglige udvikling.

Det er derfor centralt, at forældre deltager aktivt i deres børns læring – fra børnene er helt små til de bliver voksne og selvstændige. Når forældre engagerer sig i deres børns udvikling og uddannelse og opbygger et positivt forhold til de voksne, der omgiver børnene i hverdagen, er de med til at stimulere børnenes læring både i og uden for institutionen eller skolen. Samtidig er de med til at bygge bro mellem børnenes to verdener til gavn for børnene, institutionen eller skolen og forældrene selv.

Integrationsministeriet har igangsat en række initiativer, der sætter fokus på nydanske forældres ressourcer, og som skal medvirke til at styrke inddragelsen af nydanske forældre i deres børns udviklings- og læringsproces i dagtilbud, skole eller ungdomsuddannelse.

Denne håndbog sætter fokus på skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre i grundskolen. Håndbogen om det gode skole-hjem samarbejde opsamler hovedresultaterne fra de seneste års væsentligste udviklingsprojekter og undersøgelser inden for skole-hjem samarbejde og giver konkrete anbefalinger til, hvordan skoleledelse og lærere kan udvikle samarbejdet med forældrene på skolen.

Håndbogen indgår i en håndbogsserie bestående af tre håndbøger. Serien henvender sig til medarbejdere i henholdsvis dagtilbud, grundskoler og på erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Formålet med håndbøgerne er at inspirere og vejlede til forældre-samarbejde. Håndbøgerne tager udgangspunkt i det daglige samarbejde med nydanske familier og indeholder konkrete eksempler og anbefalinger til det gode samarbejde med forældrene.

Vi håber, at håndbøgerne kan bidrage til inspiration og til at skabe et vellykket samarbejde med nydanske forældre.

Kolofon

Det gode skole-hjem samarbejde
Håndbog til skole-hjem samarbejde med nydanske forældre

April 2010

Udgiver:
Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

Holbergsgade 6
1057 København K
Telefon: 33 92 28 74

ISBN: 978-87-92522-77-1
Elektronisk ISBN: 978-87-92522-78-8

1. oplag: 5000 stk.

Grafisk produktion: EF Kommunikation
Tryk: Arco Grafisk A/S
Foto: Thomas Knoop

Bidragydere: Solveig Gaarsmand, Ingelise Andersen, Ditte Dalum
Christoffersen, Niels-Christian Andersen og Jens Peter Christiansen

Redaktion: Helene Hoff, Kirsten Fischer og Lis Kelså

Yderligere information fås hos:

Fuldmægtig Helene Hoff
E-mail: hff@inm.dk
Telefon: 33 92 61 37

Publikationen er tilgængelig på Integrationsministeriets hjemmeside
www.nyidanmark.dk

Publikationen kan bestilles hos Dafolo A/S

Suderbovej 22-24,
9900 Frederikshavn,
Telefon: 96 20 66 66

www.dafolo-online.dk
Bestillingsnummer im-92522-77

Indhold

1	Indledning	6
2	Det gode skole-hjem samarbejde	8
	Forældrene som ressource	8
	Anbefalinger til det gode skole-hjem samarbejde ...	9
3	Skole-hjem samarbejdets grundelementer	14
	Skole-hjem samtalen	15
	Forældremødet	19
	Løbende kontakt mellem skole og hjem	22
	Netværk i forældregruppen	24
	Andre tiltag	27
4	Skole-hjem samarbejdet i et udviklingsperspektiv	28
	Skoleledelsen skal gå foran	29
	Refleksion over egen praksis	33
	Udgangspunkt i lærerens faglige viden	37
	Interkulturelle kompetencer	40
	Sproglige barrierer	42
5	Værktøjskassen	45
	De formelle regler for samarbejdet mellem skole og hjem	45
	Værktøjer	48
	Litteratur	52
	Materialer	54
	Links	56

1 Indledning

Forældrene er en vigtig ressource og har stor betydning for deres barns muligheder for udbytte af skolegangen. Det er veldokumenteret, at elevernes faglige resultater bliver væsentligt bedre, når forældrene støtter op om undervisningen i skolen.

Det har siden 1974 indgået i folkeskolens formålsparagraf, at elevens faglige og alsidige udvikling er en fælles opgave for eleven, skolen og forældrene. Det er derfor centralt, at forældrene inddrages aktivt i barnets skolegang.

Godt ti procent af eleverne i folkeskolen har forældre, som har en baggrund fra et ikke-vestligt land. Det er forældre, der kommer med meget forskellig viden om det danske samfund og med meget forskellige forudsætninger for at støtte op om deres barns skolegang. Det er afgørende, at skolen har blik for forældrenes forskellighed og tager udgangspunkt i den enkelte forælders ressource.

Samarbejdet mellem skolen og hjemmet er et fælles anliggende, men det er skolens ansvar at få det gode skole-hjem samarbejde etableret. Det gode skole-hjem samarbejde er karakteriseret af, at skolen og hjemmet har en fælles forståelse af barnet som elev, at der er en tydelig opgavedeling mellem skolen og hjemmet, klare forventninger og krav til forældrene og konkret formidling fra læreren til forældrene om elevens udvikling.

I en travl hverdag kan skole-hjem samarbejdet ofte blive præget af rutiner og vanetænkning, og samarbejdet mellem skolen og hjemmet kan derfor få status af en kulturel selvfølgelighed.

Skolens virkelighed har gennem de sidste år forandret sig markant, uden at der er sket en tilpasning af skole-hjem samarbejdet til skolens nye vilkår. Dette er blevet særlig tydeligt på skoler med mange tosprogede elever, hvor skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre har vist sig at være en stor udfordring.

Det er afgørende, at skolen ser skole-hjem samarbejdet som en opgave, der kræver løbende udvikling. Udviklingen af samarbejdet skal føre til, at skolen stopper op og tænker over, hvad formålet med skole-hjem samarbejdet er. Hvordan kan skole-hjem samarbejdet støtte op om elevens faglige og sociale udvikling? Får forældrene det ud af samarbejdet, som vi forventer?

Skolens ledelse skal gå foran i udviklingen og sætte rammerne for skole-hjem samarbejdet og sikre, at skole-hjem samarbejdet bliver en integreret del af skolens praksis.

Selvom skole-hjem samarbejdet er et fælles anliggende mellem skolen og hjemmet, betyder det ikke, at samarbejdet er lige. Lærerne har som fagpersoner initiativet og forpligtelsen til at sætte dagsordenen for samarbejdet med udgangspunkt i deres professionelle viden. Det er derfor vigtigt, at lærerne reflekterer over egen praksis og tager udgangspunkt i deres faglighed i skole-hjem samarbejdet.

Håndbogen om det gode skole-hjem samarbejde er en del af Integrationsministeriets initiativ om at styrke inddragelsen af nydanske forældre i grundskolen og skal bidrage til at formidle best practice om skole-hjem samarbejde med nydanske forældre.

Håndbogen opsamler viden og hovedresultater fra de seneste års væsentligste udviklingsprojekter og undersøgelser inden for skole-hjem samarbejde og giver konkrete anbefalinger til, hvordan skoleledelse og lærere kan udvikle samarbejdet med forældrene på skolen.

Indholdet af håndbogen tager udgangspunkt i skole-hjem samarbejdet med alle forældre, men giver gode råd til de særlige udfordringer, som skoler kan stå over for i skole-hjem samarbejdet med de nydanske forældre. Håndbogen kan derfor læses af alle, der interesserer sig for udvikling af skole-hjem samarbejdet, men henvender sig særligt til lærere og ledere på skoler med mange tosprogede elever.

”En myndiggørende praksis består i, at lærerne (...) møder forældrene på en sådan måde, så forældrene får en tro på egne muligheder og forudsætninger for at opdrage børnene og støtte dem i deres skolegang.”

THOMAS NORDAHL

2 Det gode skole-hjem samarbejde

Forældrene som ressource

Forældrene er en ressource i barnets læring. Når forældre taler med deres barn og viser interesse for barnets skolegang, klarer barnet sig bedre fagligt i skolen. Det handler først og fremmest om, at forældrene taler med barnet både om hverdagen i familien, om skolen og kammeraterne og om andre emner, som barnet eller forældrene selv er optaget af. Samtalen er vigtig, fordi den fremmer barnets viden, ordforråd og udvikling.

Denne håndbog tager udgangspunkt i, at forældrene er en ressource, og at udviklingen af skole-hjem samarbejdet på skolen skal bygge på dette grundlag.

Mange nydanske forældre giver udtryk for, at de føler sig usikre i forhold til barnets skolegang, fordi de mener, at de ikke er gode nok til dansk og ikke kan hjælpe med lektielæsning. Det er vigtigt, at forældrene får at vide, at samtalen i hjemmet har stor betydning for deres barns faglige udvikling - uanset hvilket sprog den foregår på.

Anbefalinger til det gode skole-hjem samarbejde

Der er afgørende for et vellykket skole-hjem samarbejde, at samarbejdet tager udgangspunkt i, at forældrene er en ressource for barnets læring, og at skolen opstiller klare rammer for samarbejdet og skolens forventninger til forældrene.

Der kan opstilles følgende anbefalinger til et vellykket skole-hjem samarbejde:

- Giv forældrene indsigt og viden om skolens virksomhed
- Giv forældrene indsigt og viden om skole-hjem samarbejdet
- Skab en fælles forståelse af barnet som elev
- Vær bevidst om hensigt og mål med skole-hjem samarbejdet
- Giv tid og rum til gensidig forventningsafstemning

Anbefalingerne bygger på resultaterne fra de væsentligste udviklingsprojekter de seneste år på skole-hjem-området. Anbefalingerne gælder skole-hjem samarbejdet med alle forældre, men er særlig relevante for samarbejdet med de nydanske forældre.

Giv forældrene indsigt og viden om skolens virksomhed

Det er en forudsætning for et vellykket samarbejde mellem skolen og hjemmet, at forældrene kender og forstår skolens opgaver, og at de ved, hvilke krav og forventninger skolen har til dem.

Skolen i Danmark har forandret sig markant gennem de sidste 30 - 40 år. For nydanske forældre kan der desuden være meget stor forskel på den skole, de kender fra deres oprindelsesland, og den skole, de møder i Danmark.

Velkommen til den danske folkeskole

Undervisningsministeriet har i 2010 udgivet filmen "Velkommen til den danske folkeskole". Filmen er en introduktion til forældre om den danske folkeskole og giver svar på bl.a. skolens formål, fag og tilrettelæggelse af undervisningen, hvad en elevplan er, og hvilke forventninger skolen har til forældrene. Målgruppen for filmen er alle forældre, dog er filmen særlig velegnet til nydanske forældre. Filmen er oversat til engelsk, tyrkisk, afghansk (dari), arabisk og somalisk. Filmen kan ses via Undervisningsministeriets web-tv-portal på www.uvm.dk.

Skolen må fortælle forældrene om:

- Skolens fagrække
- Fagens betydning
- At undervisningen differentieres
- At børnene skal samarbejde
- At børnene skal arbejde med projekter
- At børnene skal tage medansvar for egen læring
- At disciplin kan opfattes på mange forskellige måder
- At skolen bygger på elevdemokrati og medbestemmelse
- At elever forventes at give deres mening til kende

Skolen må også fortælle forældrene om de praktiske forhold.

Giv forældrene indsigt og viden om skole-hjem samarbejdet

I Danmark er der tradition for et tæt samarbejde mellem skolen og hjemmet i hele grundskoleforløbet. For mange nydanske forældre er fænomenet skole-hjem samarbejde et ukendt begreb. Det er derfor nødvendigt, at skolen giver grundig information om, at folkeskoleloven forpligter både skole og forældre til at medvirke i skole-hjem samarbejdet. Skolen skal oplyse forældrene om, at skole-hjem samarbejdet er en vigtig del af skolens liv, og reddegøre for betydningen af et velfungerende skole-hjem samarbejde.

Uanset kulturel baggrund kan det være vanskeligt for forældrene at gennemskue formålet med de enkelte aktiviteter i skole-hjem samarbejdet. Ofte formidles skolens traditioner for skole-hjem samarbejdet ikke klart til forældrene. Det kan gøre det svært for forældrene at finde ud af, hvornår skolen

Den værdsættende samtale

Denne metode er en særlig form for udforskende samtale, hvor der lægges vægt på at tale om det, der virker frem for det, der ikke virker.

I den værdsættende samtale vælger man, at:

- Tale om det, der virker godt
- Fortælle om, hvad eleven gør, og ikke hvordan eleven er
- Tale om den fremtid, der ønskes
- Tale i ressourcensprog: "Vi kan..."
- Anerkende forskelle i holdninger og synsvinkler
- Se forandring som noget, der sker i selve samtalen

Du kan læse mere om, hvordan du styrker dialogen med forældrene i "Den værdsættende forældredialog". Hæftet er gratis og kan bestilles eller downloades på www.navigent.dk.

forventer, at de deltager, og hvornår det er op til forældrene selv, om de vil deltage.

Skolen har derfor en vigtig opgave som formidler af spillereglerne for skole-hjem samarbejdet, så forældrene forstår formålet med skole-hjem samarbejdet, og hvilke krav skolen stiller til forældrene.

Skab en fælles forståelse af barnet som elev

Lærere og forældre har en fælles interesse i, at barnets skolegang bliver en succes. Skole-hjem samarbejdet går ud på at forene skolens og hjemmets syn på barnet og opnå en fælles forståelse for barnet som elev.

Forældre og lærere har forskellige roller og ser barnet fra hver deres synsvinkel. Gensidig respekt er en afgørende forudsætning for et godt samarbejde.

Forældrene vil gerne respekteres for de værdier, de giver deres barn, og for deres indsats for at opdrage deres barn til at kunne klare sig som voksen. Forældrene er følelsesmæssigt knyttet til deres barn og anskuer barnet ud fra oplevelser og sammenhænge, der omfatter meget andet end barnets skoleliv.

Lærerne vil gerne respekteres for deres kompetencer som undervisere. Læreren er den professionelle, der ser barnet som elev og som en del af en større gruppe elever.

Skolen kan arbejde med at møde forældrene med respekt og ressourcensyn bl.a. ved at benytte metoden "den værdsættende samtale."

Vær bevidst om hensigt og mål med skole-hjem samarbejdet

Skole-hjem samarbejdet er et område præget af tradition og sædvane. Forældremøder og skole-hjem

Tjekliste

Ph.d. i forældresamarbejde Hanne Knudsen har lavet en tjekliste til forberedelse af forældremøder. Her er spørgsmål, som kan hjælpe skolens personale med refleksioner:

- Er der en eksplicit dagsorden for mødet?
- Er det tydeligt, hvad de forskellige deltageres rolle er?
- Kender du svaret på de spørgsmål, du stiller?
- Forpligter aftaler også skolens ansatte, eller kun forældre/elev?
- Er det muligt for forældre/elev at være uenig med dig og sætte en alternativ dagsorden?
- Forbigår du tavst indvendinger?

samtaler foregår ofte på ganske bestemte måder og følger bestemte ritualer og mønstre, som har udviklet sig gennem en lang proces. Vanens magt kan betyde, at det kan være vanskeligt at forestille sig, at det kunne være anderledes.

Udvikling af skole-hjem samarbejdet må betragtes som en opgave, der berører hele skolen. Dvs. at alle medarbejdere på skolen i fællesskab skal reflektere over, hvad formålet med skole-hjem samarbejdet er, og hvordan den nuværende praksis udspiller sig.

Giv tid og rum til gensidig forventningsafstemning

Afstemte forventninger er afgørende for at skabe et vellykket samarbejde mellem skolen og forældrene. Vær tydelig over for forældrene og fortæl, hvad de kan forvente sig af skolen, og hvad skolen forventer sig af dem.

Det er vigtigt, at skolen fra første klassetrin informerer forældrene om skolens værdier og forklarer forældrene, at der er en gensidig pligt til at have en dialog mellem skolen og hjemmet - også selvom der ikke er problemer.

Som forælder kan man blive usikker på, hvad det er passende at spørge om, og om det er acceptabelt at give udtryk for uenighed med læreren. Dette kan være en særlig udfordring for de nydanske forældre, der har begrænset kendskab til skole-hjem samarbejdet.

Den professionelle lærer må derfor være meget opmærksom på, hvilke signaler han eller hun udsender i en samtale og gøre sig umage for at afklare, hvilke forventninger forældrene har til samtalen og samarbejdet generelt.

Skolen er lærerens hjemmebane, og samarbejdet mellem skolen og forældrene er ikke jævnbyrdigt. Skolens ansatte står i en magtposition - selv om de måske ikke altid føler det sådan. Det skal tages i betragtning, når man tilrettelægger skole-hjem samarbejdet.

De følgende kapitler i håndbogen vil komme nærmere ind på, hvordan skolen og lærerne i praksis kan udvikle og indarbejde principperne for skole-hjem samarbejdet i skolens hverdag.

Filmen "Fra Hamids mor..." vender skole-hjem samarbejdet på hovedet og spørger nydanske forældre om, hvilke forventninger de har til skolen. Filmen varer 28 minutter og kan bruges til at skabe debat om skole-hjem samarbejdet blandt skolens pædagogiske personale. Filmen er støttet af Integrationsministeriet og Undervisningsministeriet og kan ses på www.nyidanmark.dk eller lånes på biblioteket. Filmen kan desuden købes hos Nordstjernen Film og TV.

Tosprogs-Taskforcen er oprettet i et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet og giver gode råd og vejledning om indsatsen for tosprogede elever. Taskforcen har nogle bud på, hvordan en skole kan afstemme forventningerne til forældrene.

Hvad skolen tilbyder forældrene:

- Skolen giver jeres barn en faglig solid undervisning
- Skolen informerer jer, hvis der opstår faglige eller sociale problemer med jeres barn
- Skolen arbejder for, at barnet trives bedst muligt både fagligt og socialt

Hvad skolen forventer af forældrene:

- At børnene møder til tiden - udsovede og mætte, så de er klar til at lære
- At børnene har de nødvendige ting med i skole - bøger, lineal, gymnastiktøj osv.
- At forældrene engagerer sig i barnets hverdag ved at spørge til og vise interesse for skolen
- At forældrene deltager i forældremøder og skole-hjem samtaler
- At forældrene kontakter skolen, hvis de har spørgsmål, eller hvis der er begivenheder i hjemmet, der påvirker barnets skolegang

KILDE: WWW.TOSPROGSTASKFORCE.DK

Afklar ansvarsdelingen mellem skole og hjem

Forældrenes opdragelsesopgave og lærernes undervisningsopgave overlapper hinanden. Der kan derfor være behov for at drøfte ansvarsfordelingen mellem skole og hjem:

- Hvad skal skolen tage sig af?
- Hvad skal hjemmet tage sig af?
- Hvad er fælles opgaver?
- Hvordan medvirker forældrene til barnets læring og trivsel i skolen?
- Hvordan medvirker lærerne til elevens læring og trivsel i skolen?

3 Skole-hjem samarbejdets grundelementer

Skole-hjem samarbejdet består traditionelt af skole-hjem samtaler, forældremøder og eventuelt sociale arrangementer. Derudover er der et løbende samarbejde mellem skolen og hjemmet gennem elevplanerne og Forældreintra, forældrenetværk og andre tiltag.

Det er skolens ansvar, at der sikres et vellykket skole-hjem samarbejde, der støtter op omkring barnets læring. I samarbejdet har skolen pligt til at informere forældrene om elevens faglige standpunkt gennem f.eks. elevplaner og årsplaner for klassen. Men skolen skal også orientere om elevens alsidige udvikling og trivsel.

Forældre er forskellige og har forskellige muligheder for at støtte deres barn. Det er derfor afgørende, at skole-hjem samarbejdet differentieres på baggrund af forældrenes behov og muligheder, så alle forældre inddrages aktivt i deres barns skolegang.

Det er centralt, at skolen og lærerne planlægger skole-hjem samarbejdet nøje med henblik på, at formålet med møderne er klart, og forældrene kommer til orde. Derudover må skolen i tilrettelæggelsen af skole-hjem samarbejdet reflektere over elevens deltagelse.

Formålet med skole-hjem samarbejdet er at skabe en fælles forståelse af barnet og skolens opgave mellem skolen og hjemmet. Samarbejdet bør derfor tage udgangspunkt i konkret formidling som f.eks. elevprodukter eller undervisningseksempler til forældremøder og skole-hjem samtaler.

Værktøjskasser til skole-hjem samarbejde

Der er udviklet fem værktøjskasser til lærere, pædagoger og ledere i grundskolen, der gerne vil styrke skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre. Værktøjskasserne kan dog anvendes af alle skoler, uanset hvor mange tosprogede elever skolen har.

Værktøjskasserne indeholder konkrete metoder til at planlægge og gennemføre forældremøder, skole-hjem samtaler, hjemmebesøg, teammøder, forældreinddragelse og sætte overordnet fokus på skole-hjem samarbejdet på skolen.

Serien af værktøjskasser består af:

- Værktøjskassen Skoleledelsen
- Værktøjskassen Teammødet
- Værktøjskassen Forældremødet
- Værktøjskassen Skole-hjem samtalen og hjemmebesøget
- Værktøjskassen Forældredidaktik

Værktøjskasserne er udviklet af konsulentfirmaerne Amondo og AZENA med økonomisk støtte fra Integrationsministeriet. Værktøjskasserne er udviklet i samarbejde med 10 skoler i 7 kommuner.

Værktøjskasserne kan bestilles hos Dafolo.

Skole-hjem samarbejdets grundelementer er:

- Skole-hjem samtalen
- Forældremødet
- Løbende kontakt mellem skole og hjem
- Netværk i forældregruppen
- Andre tiltag

Skole-hjem samtalen

Mange skoler har tradition for, at der afholdes to årlige skole-hjem samtaler. Her bliver forældrene orienteret om barnets faglige standpunkt og trivsel, og der aftales nye mål for barnets læring. Det er vigtigt at inddrage elevplanen i skole-hjem samarbejdet.

Forberedelse af samtalen

I planlægningen af skole-hjem samtalen bør klassens lærere drøfte:

- Hvordan man kan sikre dialog om elevplanen

- Om alle elevers forældre skal have samme tid til skole-hjem samtalen
- Om samtalerne tidsmæssigt skal være fleksible eller fastlægges lang tid i forvejen

Når samtalen med forældre tilrettelægges, skal lærerne afklare:

- Hvad er formålet med samtalen
- Hvor skal den helst føre os hen
- Hvordan informeres forældre om samtalsformål og indhold
- Hvordan informeres forældre om, hvem der forventes at deltage i samtalen

Målet kunne eksempelvis være:

- At læreren ønsker at drøfte konkrete spørgsmål og emner, der særligt vedrører elevens skolegang
- At læreren gerne vil have en bedre indsigt i, hvordan elev og forældre ser på skolen
- At lærere, forældre og elev sammen skal opstille mål for den videre uddannelse af eleven
- At læreren ønsker at drøfte problemer af faglig eller social karakter

Fleksibelt skole-hjem samarbejde

På nogle skoler har man erstattet de to årlige skole-hjem samtaler med en ordning, hvor lærerne har en fast træffetid en gang om måneden. Så kan forældrene booke tid, hvis de vil tale med lærerne om et bestemt emne. Og lærerne kan bede forældrene komme til stede, hvis der er noget, de gerne vil tale med forældrene om. På den måde bliver der måske afholdt flere samtaler om året med nogle forældre, mens andre kan nøjes med en enkelt.

Der kan være mange andre mål for samtalen. Det afgørende er, at samtalen tilrettelægges sådan, at målet med den står klart for alle og er synliggjort for forældrene inden samtalen. På den måde er der ikke tvivl om dagsordenen, og det er klart for forældrene, hvorfor de skal komme, og om de skal tage deres barn med til samtalen eller ej.

Elevdeltagelse

Hvis elever deltager i skole-hjem samarbejde skal de tages alvorligt som samtalepartnere, og deres udsagn og synspunkter skal respekteres. Når en elev føler sig lyttet til, anerkendt og har indflydelse på dialogen, giver det mulighed for, at eleven tager større personligt ejerskab over egen læring og udvikling.

Hvis en elev skal deltage i en skole-hjem samtale, bør lærerne derfor tilrettelægge den sådan, at den ikke kommer til at foregå mellem forældre og lærere hen over hovedet på eleven. At voksne taler om eleven, gavner ikke samarbejdet med eleven.

Hvis formålet med samtalen er at tale om eleven, skal det derfor ske mellem de voksne alene. Både læreren og forældre er autoriteter med mulighed for at kunne trække noget ned over hovedet på eleven, selvom det ikke er hensigten. Samtalen med flere betydningsfulde voksne kan derfor opleves som voldsom for eleven.

Der kan være situationer, hvor det ikke er hensigtsmæssigt, at eleven er til stede under et møde mellem skole og forældre. Det gør sig bl.a. gældende i forbindelse med svære samtaler om hjemmets forhold eller uoverensstemmelser mellem skolen og hjemmet. Det afhænger således af en vurdering af den konkrete situation, om eleven skal deltage eller ej. Det er også en mulighed, at eleven deltager i første del af mødet, og at det i sidste del af mødet kun er de voksne, der deltager.

Principper for elevens deltagelse

En skole har formuleret klare principper for elevens deltagelse i skole-hjem samtalen: I de mindste klasser er det de voksne, der taler sammen, fra femte klasse skal barnet være med. Beslutningen begrundes de sådan:

- Det er principielt problematisk for børnene at deltage i en samtale, der primært er et anliggende for de voksne.
- Mindre børn har ikke udviklet den reflektivt-abstrakte evne til at kunne se sig selv udefra og skal i øvrigt heller ikke belastes med at skulle forsøge sig.
- Børnene skal ikke konfronteres med den mulighed, at forældrene og lærerne, der alle er betydningsfulde voksne, er uenige om noget, som børnene måske ikke helt forstår.

Eksempler på svækkelse af budskaber

Hvis eleven er kommet for sent 11 gange i den senere tid, vil et udsagn som "Det er lidt noget sjusk" svække budskabet om, at det er uacceptabelt at komme for sent igen og igen.

Lærerne nævner kritiske forhold i sammenhæng med andre, positive forhold, ofte forbundet med et "men": "Men han er en god dreng - vi er glade for at have ham i klassen."

Forældre og elev får gennem det meste af samtalen at vide, at "det går godt, og der er fremgang", hvorefter lærerne i slutningen af samtalen meddeler, at det vil være godt med støtteundervisning.

Klare budskaber

Det er vigtigt, at lærerne er opmærksomme på den præcise kommunikation i skole-hjem samtalerne. Det er lærerens ansvar og opgave at gøre formidlingen til forældrene så utvetydig og konkret som muligt. Det er særlig vigtigt med klar og tydelig kommunikation over for nydanske forældre, hvis de ikke er fortrolige med det danske sprog og danske skolenormer.

En af måderne at gøre dialogen konkret på er ved at inddrage børnenes opgaver og undervisningsmaterialer i samtalen.

Når lærerne formoder, at der er emner, som forældrene vil være uenige i eller blive vrede over eller kede af, er der en tendens til at gå uden om den varme grød.

Et kritisk budskab, som lærerne ønsker at formidle, kan forsvinde i bestræbelsen på at have en positiv tilgang. Eksempelvis svækkes budskabet ofte ved tilføjelse af "lidt" eller "på en måde". Vær bevidst om at være klar i budskabet.

Konfliktfyldte emner kan desuden ofte blive udskudt til allersidst i samtalen, hvor der ikke er tid nok til at tale sagen igennem og komme frem til en fælles løsning. Det kan føre til gensidige frustrationer. Lærerne må derfor i deres planlægning af samtalen give væsentlige problemstillinger en placering i samtalen, der gør det muligt at få tid til en grundig drøftelse.

Det gode råd: Læg en plan og fokusér: Hvad er det væsentligste? – Man kan ikke nå alt!

Hjemmebesøg

Mange skoler betragter især hjemmebesøg hos nydanske familier som et vigtigt redskab til at opbygge en tæt forældrekontakt og et tillidsforhold mellem skole og hjem. Det første hjemmebesøg kan ligge, inden barnet starter i skolen. Skolen bør afsætte ½ til ¾ time til et besøg.

KILDE: "DETTE VIRKER PÅ VORES SKOLE"

Hjemmebesøg

På nogen skoler går lærerne på hjemmebesøg på bestemte klassetrin eller i særlige situationer. De hjemlige rammer giver et andet udgangspunkt for samtalen, fordi den foregår på forældrenes hjemmebane, hvor lærerne er gæster. De lærere, der har erfaring med hjemmebesøg, vurderer generelt udbyttet ved hjemmebesøg positivt.

Hjemmebesøg er tidkrævende, og det er vigtigt at være bevidst om hensigten med at vælge denne samarbejdsform. Forældre skal naturligvis spørges, om de ønsker besøg eller ej. Når det drejer sig om nydanske familier, ser langt de fleste forældre hjemmebesøg som udtryk for interesse og imødekommenthed fra skolens side og vil gerne have besøg af lærerne.

Tips til skole-hjem samtalen og hjemmebesøget

- Skab et billede af eleven sammen med forældrene: Fortæl, hvad eleven gør (ikke hvordan han/hun er) og spørg forældrene om, hvordan de oplever eleven
- Fokuser på at skabe en god dialog i stedet for at fortælle forældrene en hel masse - stil spørgsmål til forældrene
- Tal konkret i stedet for abstrakt. Brug mange eksempler og gerne fotos, illustrationer, undervisningsmaterialer osv. til at vise det, du taler om
- Vær bevidst om dine egne selvfølgeligheder og husk, at begreber som f.eks. trivsel og standpunkt kan opfattes forskelligt
- Tal inkluderende. Sig aldrig 'Her i Danmark gør vi...'
- Vær tålmodig, giv forældrene tid til at svare og formuler eventuelt dit spørgsmål på en anden måde
- Vis, at du hører, anerkender og respekterer forældrenes holdninger og meninger
- Brug tolk, når der er behov for det
- Gør det tydeligt for forældrene, at de og deres egne erfaringer er værdifulde for deres barns læring
- Forklar forældrene, at det er vigtigt, at de hjælper deres barn med at knytte hverdagssprog og skolesprog tættere sammen ved lektielæsning, f.eks. ved at eleven læser en tekst og taler med en forælder om den (skaber mening sammen). Giv konkrete opgaver
- Vis på hjemmebesøget billeder og filmklip af de faglige aktiviteter fra en lejrskole, der gør det klart, at lejrskolen har et fagligt formål og indhold
- Lav konkrete aftaler med forældrene - tag små skridt

KILDE: VÆRKTØJSKASSE SKOLE-HJEM SAMTALEN OG HJEMMEBESØGET

Forældremødet

Der er tradition for, at den enkelte klasse afholder et til to årlige forældremøder. Ofte foregår mødet i klasselokalet og består overvejende af orientering fra lærerne til forældrene om klassen.

En væsentlig forudsætning for, at forældrene møder op, er, at de føler, at de får noget ud af forældremøderne. Det er nødvendigt, at forældrene forstår meningen med det, der foregår, og at skolens hensigt med det enkelte arrangement fremstår klart.

På en del skoler med mange tosprogede elever opleves det som et problem, at mange nydanske forældre ikke møder op til forældremøder. Det kan være en god ide at overveje, om forældremødernes form og indhold er hensigtsmæssig, og om skolen når ud til alle forældre, når de indkalder til mødet.

Nogle skoler har gode erfaringer med at sende en tilmeldingsblanket ud til forældre sammen med invitationen til forældremøderne. På tilmeldingsblanketten skal forældrene give en skriftlig tilbagemelding på, om de deltager eller ej.

Se et eksempel på en tilmeldingsblanket i Værktøjskassen.

Husk forældreforslag

Klasselæreren spørger forældrene til skolehjem samtalen, om der er emner, de gerne vil have drøftet eller belyst på det næste forældremøde. Klasselæreren kan også tilrettelægge forældremødet sammen med klassens kontaktførelse.

Planlæg mødet, så forældrene får ordet

Når du planlægger mødet, så sørg for, at alle forældre:

1. får ordet og får talt med hinanden på kryds og tværs. Mange nydanske forældre oplever, at det kan være svært at komme i kontakt med de øvrige forældre
2. kan drøfte og få indflydelse på emner og sager, der tages op.

KILDE: VÆRKTØJSKASSE FORÆLDREMØDET

Forberedelsen af mødet

Under forberedelsen af forældremødet må læreren sætte sig i forældrenes sted og perspektiv og overveje: Hvad har forældre brug for at vide, for at de kan være med til at støtte børnenes læring og udvikling?

Nyttige emner på forældremødet er emner, der har fælles interesse, f.eks.:

- Fagenes indhold
- Sammenhæng mellem læring og trivsel
- Forebyggelse af mobning
- Hvordan fællesskabet kan skabe trygge rammer for barnet
- Skolens dannelses- og opdragelsesopgave
- Fælles aftaler for opførelse

Det er vigtigt, at forældremøderne planlægges, så forældrene har mulighed for at komme til orde.

Tag ansvaret og skab tryghed

Når forældremødet går i gang, er det læreren, der har ansvaret for, at alle forældre føler sig godt tilpas. Her er fire typiske udfordringer og ideer til, hvordan de kan håndteres:

1. Skab tryghed: Du skal give forældrene oplevelse af, at de er i trygge hænder. Signalér at du har styr på rammerne omkring mødet
2. Deltagermangfoldighed: Du skal som mødeleder kunne rumme og håndtere mange forskellige typer forældre. Sørg for at alle forældre bliver hørt, og at alle forældres holdninger respekteres
3. Følg dagsordenen - og improvisér med overbevisning! Et forældremøde, der er godt planlagt, går som regel godt. Men vær parat til at tilpasse dagsordenen og aktiviteter, så de ikke spænder ben for mødet. Husk at orientere om ændringer i dagsordenen
4. Den dyrebare tid. Vær konsekvent. I løbet af mødet er tidsstyring vigtigt. Husk, at det kan være nødvendigt at tage mere hensyn til de forældre, der ikke taler, end til dem, der taler meget. Slut altid til tiden - gerne før.

KILDE: VÆRKTØJSKASSE FORÆLDREMØDET

Forældremøde på museum

En lærer afholder et forældremøde på et kunstmuseum. På museet fortæller og viser eleverne forældrene, hvad de har lært, og med inspiration i en aktuell kunstner maler elever og forældre i fællesskab et maleri, der skal hænge på skolen. Ved at vælge dette anderledes rum for forældresamarbejde skabes nye og anderledes relationer mellem forældre, elever og lærere. Forældrene får mulighed for at støtte op om deres barns læringsproces ved, at de kan stille spørgsmål og være med til at aktivere elevernes erfaringer. Eleverne og deres forældre får derved mulighed for sammen at tale om det, de har oplevet og lært.

Fælles forståelse gennem konkret formidling

Læreren skal være opmærksom på at skabe en fælles erfaring om børnenes læring på forældremødet mellem skolen og hjemmet.

På forældremøder kan læreren præsentere forskellige undervisningsmetoder og læringsstile ved hjælp af konkrete undervisningsmaterialer, så forældrene får indblik i, hvordan børn lærer gennem forskellige aktiviteter og samarbejde. Læreren kan også lægge op til diskussion om gruppearbejde, så forældrene får mulighed for at reflektere over, at børn kan lære på mange forskellige måder.

Det er vigtigt at give forældrene en konkret fornemmelse af det, som foregår i undervisningen, så de lettere kan forstå, hvordan de kan hjælpe deres barn.

Forældrene kan bl.a. løse opgaver, som eleverne arbejder med, eller eleverne kan undervise foræl-

drene i forløb, som de har været igennem. Derved får forældrene mulighed for at stille spørgsmål eller fortælle om egne erfaringer. Dette giver forældrene indsigt i, hvad deres børn lærer, og der skabes et fælles grundlag for, at forældre og børn kan tale om, hvad der sker i skolen.

Forældremøder kan få nyt indhold og betydning, hvis forældremødet flyttes ud af klasseværelset. Mødet kan f.eks. foregå på et museum eller være et besøg på en praktikplads. Mødet kan også foregå i gymnastiksalen, sløjdelokalet, ude i skoven eller et andet sted, der er relevant for et fag eller et tværfagligt tema.

Fokus på alsidig udvikling

Elevers alsidige udvikling er grundlaget for den faglige udvikling. På forældremøde kan der derfor drøftes, hvordan klassen arbejder med udvikling af det gode sociale liv i klassen.

Aftaler om opførsel

På et forældremøde drøfter forældrene fælles aftaler for børnene. Læreren kan f.eks. give nogle eksempler på drillerier og tildeling af øgenavne. Bagefter kan forældre diskutere udvalgte udsagn om børns adfærd over for hinanden. Forældrene opdeles i grupper og får til opgave at finde ti udsagn, som de synes, der bør være aftaler for.

Efter mødet sender klasselæreren og kontaktforældrene forslagene til regler til forældrene. Klasselæreren taler med børnene om forældrenes forslag til aftaler, og børnene arbejder selv med det samme tema. Klasselæreren samler forældrene og elevernes aftaler og orienterer forældrene og børnene om aftalerne bl.a. via intranettet.

Bruger klassen særlige undervisningsmaterialer til arbejdet med sociale kompetencer, f.eks. Trin for trin eller Girafsprøge, kan forældrene høre om dette og eventuelt selv afprøve det.

Undersøgelser viser, at nydanske forældre ofte fokuserer mere på det faglige end det sociale. Forældrene kan ofte ikke forstå, hvorfor skolerne lægger meget vægt på sociale kompetencer og relationer. Dette kan føre til, at forældrene har svært ved at forholde sig til det, de møder fra skolens side, når de kommer til forældremøder, fester, forældresamtaler eller andre aktiviteter på skolen. Det er derfor vigtigt, at skolen formidler vigtigheden af elevernes alsidige udvikling og trivsel til forældrene.

Løbende kontakt mellem skole og hjem

Udover forældremøder og skole-hjem samtaler er der en løbende kontakt mellem skolen og hjemmet. Dette sker bl.a. ved hjælp af elevplaner og ForældreIntra.

Elevplaner

Skolen har pligt til at lave en elevplan for hver enkelt elev mindst en gang om året. Elevplanen rummer en handleplan for eleven i alle fag. Formålet med elevplanen er at styrke grundlaget for undervisningens planlægning og tilrettelæggelse. Elevplanen skal endvidere styrke samarbejdet mellem skole og hjem og kvalificere drøftelsen af, hvordan skolen og hjemmet fremadrettet kan støtte op om eleven.

Undersøgelser viser, at elevplanerne styrker elevernes udbytte af undervisningen, bl.a. fordi elevplanerne styrker forældrenes engagement i barnets skolegang. Forældrene peger på, at planerne har forbedret deres indblik samt muligheder for medansvar og indflydelse i deres barns skolegang.

Elevplanen er et vigtigt redskab i samarbejdet mellem skole og hjem. Forældrene bør derfor have elevplanen udleveret i god tid før skole-hjem samtalen, så de har mulighed for at forberede sig på at drøfte elevplanen med lærerne.

Det kan anbefales at visualisere elevplanen, f.eks. ved brug af målcirkler. Se endvidere Værktøjer for inspiration til konkretisering af elevplanen.

Nogle nydanske forældre kan derudover have behov for en mundtlig orientering og eventuelt en gennemgang af elevplanen forud for skole-hjem samtalen.

ForældreIntra

Skolerne bliver fortsat bedre til at udnytte internetets muligheder for at styrke samarbejdet mellem skolen og hjemmet. Mange skoler bruger ForældreIntra. ForældreIntra er et modul til intranettet SkoleIntra, hvor skolen kan oprette et forum for hver klasse.

På ForældreIntra kan læreren lægge klassens skema og informationer om fagene ud. Informationer til alle forældre og fotos eller videoer fra sociale arrangementer kan lægges på ForældreIntras opslagstavle. Læreren kan også udveksle individuelle beskeder om f.eks. elevplaner med forældrene eller modtage sygemeldinger.

1.450 ud af landets samlede 1.650 skoler bruger ForældreIntra, og i september 2009 besøgte forældre til mere end 400.000 elever ForældreIntra.

Det er vigtigt at introducere forældrene til ForældreIntra i indskoling, så de bliver fortrolige med at

Brug billeder, lyd og video

ForældreIntra giver læreren mulighed for at bruge billeder, lyd og video. Det kan særligt være til gavn for de forældre, som har et begrænset kendskab til dansk.

Man kan f.eks. bruge lyd og billeder, når der udsendes indbydelse til et forældremøde eller orientering om klassens arbejde. Her kan både eleverne og lærerne lave indtalingen - både på dansk og på flere af elevernes modersmål.

bruge ForældreIntra. Det gælder særligt forældre, der ikke er vant til at bruge internettet.

Der kan afholdes et forældremøde, hvor læreren introducerer til brugen af ForældreIntra. På mødet kan forældre og lærer i hver klasse aftale, hvordan de ønsker at bruge ForældreIntra. Det kan f.eks. være en god ide at aftale, hvor ofte forældre skal logge ind. Klassen kan udpege 'frontløbere' blandt forældrene, som kan hjælpe de andre forældre med brugen af ForældreIntra. Eleverne kan også inddrages i denne proces. De fleste forældre vil være mere motiverede til at bruge ForældreIntra, hvis det sker i samspil med børnene, hvor de kan se, at det gavner børnenes skolegang.

Sproglig formidling på nettet skal være præcis og lettilgængelig, så alle hurtigt kan orientere sig. Såfremt vigtige informationer lægges ud på klassens intranet, er det centralt, at læreren sikrer sig, at alle forældre ved, hvor de kan finde informationerne, og at informationer, hvor det vurderes at være nødvendigt, oversættes.

Det er i den forbindelse vigtigt, at skolen danner sig et overblik over, om alle forældrene har adgang til internet i hjemmet, og sikrer, at der er en anden form for information til de familier, der ikke har adgang til internettet.

Der er udgivet en vejledning til forældrene om ForældreIntra. Vejledningen "ForældreIntra - kom tættere på skolen" er oversat til arabisk, engelsk, farsi, somalisk, tyrkisk og urdu og kan bestilles hos UNI•C.

Netværk i forældregruppen

Der er positive erfaringer på mange skoler med opbygning af netværk i forældregruppen. Det kan lette arbejdet med at skabe en positiv atmosfære om børnene og klassen, og forældre-netværk kan skabe fælles regler for klassen, som kan forebygge problemer. Det er derfor vigtigt, at skolen støtter

dannelse af forældrenetværk og overvejer, hvordan skolen kan danne rammerne for, at forældrene støtter hinanden.

Opbygningen af forældrenetværk kan starte allerede på det første forældremøde efter skolestart eller på indskrivnings- eller førskolemødet.

Det er en styrke, hvis skolen - gerne skolelederen - allerede ved indskrivningen afsætter tid til at etablere en god positiv kontakt med de nydanske forældre og personligt opfordrer dem til at deltage i møder og sociale arrangementer og samtidig begrundes, hvordan det vil styrke deres barns udbytte af skolegangen.

Kontaktforældre

Et eksempel på forældrenetværk er kontaktforældreordningen, hvor nogle forældre - almindeligvis 3 - 5 forældre hvert år - vælges som kontaktforældre for klassen. Kontaktforældrenes rolle er at være

forældregruppens bindeled til lærere og tovholdere for sociale aktiviteter i klassen.

Det er vigtigt, at kontaktforældrene har en god kontakt med klassens øvrige forældre. En jævnlig kontakt skaber tillid, og kontaktforældrene kan ved forældremøder og andre arrangementer medvirke til at inddrage forældre, som ofte udebliver.

Nogle skolebestyrelser har vedtaget principper og udarbejdet materiale om kontaktforældrenes rolle og arbejde på skolen. Det er en fordel at have retningslinjer, som både lærere og forældre kender. Det giver en fælles forståelse af kontaktforældrenes arbejde og tydeliggør opgavefordelingen mellem lærere og kontaktforældre.

Ordningen med kontaktforældre er ukendt for mange nydanske forældre. Det er derfor vigtigt, at lærerne gør de nydanske forældre opmærksomme på ordningen og eventuelt opfordrer dem personligt til at blive kontaktforældre.

Skolevenskabsfamilier

Integrationsministeriet støtter et pilotforløb om skolevenskabsfamilier, der er udviklet af Skole og Samfund og Dansk Flygtningehjælp. Projektet gennemføres i 2009 - 2011 på 6 udvalgte skoler. Formålet med pilotprojektet er at afprøve forskellige former for forældre-netværk på skolerne, således at netværkene forankres i skolens hverdag. Konceptet skal efterfølgende formidles til skoler i hele landet. Læs mere på www.nyidanmark.dk/skole-hjem

Venskabsfamilier

Venskabsfamilier er frivillige forældrenetværk mellem familier. Venskabsfamilier kan bl.a. etableres mellem nydanske forældre, der har begrænset kendskab til det danske skolesystem, og ressourcestærke danske eller nydanske forældre med henblik på at styrke familiernes aktive deltagelse og medleven i deres børns skolegang.

Erfaringer viser, at det er vigtigt, at venskabsfamilier tager udgangspunkt i noget, som forældrene er fælles om - f.eks. deres børns skolegang - og at skabes faste rammer for mødet og dialogen mellem forældrene. Venskabsfamilierne kan bl.a. mødes regelmæssigt og tale om deres børns undervisning og trivsel.

Ordningen kan vare i en fastaftalt periode på f.eks. tre måneder eller et halvt år, hvorefter familierne kan tage stilling til, om de vil fortsætte ordningen eller eventuelt få en ny venskabsfamilie.

Venskabsfamilierne kan med fordel knyttes an til skolens arbejde med at inddrage forældrene, bl.a. til forældremøder, sociale arrangementer på skolen, transport eller børnepasning i forbindelse med aktiviteter på skolen.

Morgencafe

På en skole på Nørrebro har forældrene mulighed for at mødes i en morgencafe, hvor de kan mødes uformelt og tale om stort og småt på deres barns skole. Skolen inviterer med jævne mellemrum efter aftale med forældrene en lærer, en sundhedsplejerske eller en PPR-medarbejder med til morgencafeen og forældrene får på den måde mulighed for i et lille forum at stille spørgsmål til morgengæsten. Det har givet skolen stor forældreopbakning.

Andre tiltag

Forældrecafe

Skolen kan organisere en forældrecafe, hvor der kan drøftes emner som f.eks. børneopdragelse, livet på skolen og det lokale foreningsliv.

Der kan også afholdes sproggruppeopdelte formøder inden de ordinære forældremøder, hvor de emner, der berøres på forældremødet, gennemgås og drøftes - om nødvendigt med tolkebistand.

Hvis der skal drøftes et særligt emne, kan der afholdes møder med forskellige forældregrupper. Det kan være møder mellem drengeforældre alene, cafemøder for mødre eller arrangementer, hvor forældrene mødes i skolens faglokaler for sløjd, hjemkundskab, håndgerning mv.

Familieklasser

Nogle skoler har familieklasser, der henvender sig til familier med børn, som har behov for særlig opmærksomhed i en periode.

I familieklasserne undervises børn med støtte fra deres forældre f.eks. tre gange om ugen en halv dag - resten af dagen er eleverne i egen klasse. I en familieklasse arbejder forældre og lærere sammen om at skabe synlige forandringer til gavn for barnet samtidig med, at forældrene får et større indblik i barnets skoledag og styrker deres kompetencer til at varetage forældrerollen i skolen.

4 Skole-hjem samarbejdet i et udviklingsperspektiv

I skolens travle hverdag bliver samarbejdet mellem skole og hjem ofte en isoleret opgave for teamet eller klasselæreren, og skole-hjem samarbejdet kommer til at bygge på den enkelte lærers egne erfaringer og traditionen på skolen. Skole-hjem samarbejdet kan på den måde nemt blive en række ritualiserede arrangementer - et årligt forældremøde, to skole-hjem samtaler og et eventuelt socialt fællesarrangement.

Den mangfoldige skole har vist, at der er behov for at udvikle det traditionelle skole-hjem samarbejde, så skolen når ud til de nydanske forældre. Udvikling af

skole-hjem samarbejdet kommer ikke kun de nydanske forældre, men alle forældre på skolen til gode.

Overordnet set er det skoleledelsens ansvar, at børnenes skolegang bliver et fælles projekt mellem skole og hjem. Hvis skolen ønsker at sætte udvikling af skole-hjem samarbejdet på dagsordenen, er det afgørende, at skole-hjem samarbejdet bliver et fælles professionelt anliggende for alle på skolen.

Læreren har som fagperson initiativet og forpligtelsen til at sætte dagsordenen for samarbejdet med udgangspunkt i sin professionelle viden. Det er derfor centralt, at læreren reflekterer over egen praksis og tager udgangspunkt i sin faglighed i skole-hjem samarbejdet.

Alle på skolen har således del i udviklingen af skole-hjem samarbejdet.

Skolerådet peger på tre udfordringer i samarbejdet med forældrene:

- Skabe opbakning fra alle forældre.
Forældrene har stor betydning for barnets muligheder i skolegangen. Elevernes udbytte af undervisningen bliver markant bedre, når familien støtter op om skolen og er sammen om kulturelle aktiviteter i fritiden. Meget tyder på, at elevplaner kan styrke udbyttet af undervisningen, ikke mindst fordi elevplanerne styrker forældrenes engagement i barnets skolegang
- Udarbejde principper for skole-hjem samarbejdet. Det er af stor betydning, hvordan kommuner og skoler samarbejder med forældrene i skolestarten. Skolebestyrelserne spiller en væsentlig rolle for, at skolen har hensigtsmæssige principper for skole-hjem samarbejdet
- Differentiere indsats til forskellige forældre og elever. Den bedste opbakning kan sikres, hvis samarbejdet tager udgangspunkt i forældrenes sociale og kulturelle baggrund og har særlig fokus på, hvordan man aktiverer de forældre, som i begrænset omfang støtter op om barnets skolegang.

KILDE: SKOLERÅDETS BERETNING FOLKESKOLEN 2020

Traditionelt er skole-hjem samarbejdet et område, som skolebestyrelsen bruger mange kræfter på.

Det har afgørende betydning, at de vedtagne principper for skole-hjem samarbejdet bliver en integreret del af skolens hverdag. Det er skoleledelsens ansvar at etablere rammerne for det gode skole-hjem samarbejde. Skoleledelsen skal således gå foran i udviklingen og forankringen af skole-hjem samarbejdet i skolens praksis.

Vilkårene for skolens virke ændrer sig hele tiden. Det kan være en ændring i skolens struktur, elevgruppen eller indførelse af elevplaner, tests eller lign. Organiseringen af skole-hjem samarbejdet er derfor en løbende udviklingsopgave, som skoleledelsen skal understøtte på baggrund af den aktuelle skolevirkelighed.

Skoleledelsen skal gå foran

Alle skoler skal have principper for tilrettelæggelsen af skole-hjem samarbejdet. Principperne udarbejdes af skolebestyrelsen ofte efter forarbejde i f.eks. pædagogisk råd eller et arbejdsudvalg. Skolens leder og ansatte er forpligtet til at følge disse principper.

Anbefalinger til skolelederen: Støt op om udviklingen af skole-hjem samarbejdet på skolen!

- Vær på forkant med eventuelle problemstillinger ved forældresamarbejdet og reager tidligt. Lav klare regler for skole-hjem samarbejdet og forældrenes aktive deltagelse og meld dem ud til lærere og forældre.
- Igangsæt og støt op om udviklingen af skole-hjem samarbejdet på skolen. Sæt skole-hjem samarbejdet på dagsordenen på skolen.
- Inddrag lærere, skolebestyrelse og forældre i arbejdet med at udvikle skole-hjem samarbejdet, men gå i front med beslutninger, der er vigtige for skolen.
- Organisér skolen, så du har tilstrækkelig tid til pædagogisk, personale- og strategisk ledelse. Vær synlig som leder - også over for forældrene.
- Stil tydelige krav og følg løbende op på lærerne i forhold til indsats og resultater for skole-hjem samarbejdet.
- Skab trivsel, samarbejde og udvikling blandt lærerne ved at skabe klare rammer for samarbejdet med forældrene og en god kultur for teamsamarbejde og kollegial sparring.
- Arbejd for gode faglige resultater gennem tydelig kommunikation til forældrene af høje forventninger og krav til alle elevers faglige præstationer.
- Arbejd for at skabe helhed i alle elevernes dagligdag gennem aktiv inddragelse af forældrene i elevens skolegang.

FORSLAGENE BYGGER PÅ ANBEFALINGER FRA "DETTE VIRKER PÅ VORES SKOLE".

Undersøgelser viser, at skolelederen på skoler med en høj andel tosprogede elever ofte skal kunne håndtere større og flere forandringsprojekter, da de udfordringer, som skolerne står overfor, kan ændre sig hurtigt. Forældresamarbejdet med nydanske forældre kan være en både faglig-pædagogisk, strategisk, kulturel og kommunikativ udfordring for skolen, der stiller skolelederen over for en kompleks ledelsesmæssig opgave.

Det er afgørende, at ledelsen sikrer fælles ejerskab til udviklingen af skole-hjem samarbejdet, så samarbejdet bliver et fælles projekt på skolen. Skole-hjem samarbejdet skal derfor udvikles af ledelsen og skolebestyrelsen i samarbejde med lærere, pædagoger og forældre.

Der kan være forskellige synspunkter på skole-hjem samarbejdet. Udviklingen af samarbejdet skal derfor tage udgangspunkt i drøftelser af de forskellige opfattelser af samarbejdet, hvilket bl.a. kan ske ved, at parterne forsøger at sætte sig ind i hinandens perspektiver.

Mødelokale

Sæt skole-hjem samarbejdet på dagsordenen

1) Se skolens praksis efter i sømmene

Der er god grund til i fællesskab på skolen og i teamet at overveje:

- Er skolens traditionelle former for samarbejde med forældrene fortsat hensigtsmæssige?
- Hvilke temaer er nødvendige og relevante på forskellige klassetrin?
- Hvordan forbereder skolen forældrene på overgange i skoleforløbet, hvor eleverne får nye fag og nye lærere?

2) Gør hverdagspraksis bevidst

En forudsætning for at ændre på praksis er, at alle skolens medarbejdere gør sig klart, hvordan praksis i skole-hjem samarbejdet er, og dernæst spørger:

- Hvorfor handler jeg, som jeg gør?
- Hvad kan jeg gøre anderledes?
- Hvilke fordele vil det give?

Sådan kan udviklingen af skole-hjem samarbejdet gribes an

- Analyse af skolens praksis gennemføres i grupper, f.eks. årgangs- eller afdelingsteams. Husk også at inddrage forældrene - som minimum skolebestyrelsen.
- På en pædagogisk dag med deltagelse af skolebestyrelsen og eventuelt kontaktførelse arbejdes der med en fælles vision for skole-hjem samarbejdet.
- Visionen indarbejdes i skolebestyrelsens principper for skole-hjem samarbejdet.
- På grundlag af visionen udarbejdes en handlingsplan for udviklingen af skole-hjem samarbejdet. Det kan f.eks. ske i pædagogisk udvalg eller i et særligt nedsat udvalg med deltagelse af ledelsen.
- Handlingsplanen godkendes af ledelsen og følges op med et katalog over ideer til, hvordan arbejdet konkret kan gribes an.
- Skolens ledelse støtter op om, at handlingsplanen føres ud i livet.

3) Klare hensigter

Den helt afgørende forudsætning for, at skole-hjem samarbejdet kan lykkes, er, at der er en klar hensigt med hvert enkelt møde med forældrene. Det gælder både de traditionelle former som forældremøderne i klassen, skole-hjem samtalerne om det enkelte barn og den øvrige kommunikation mellem skole og hjem.

Introduktionsforløb

Mange skoler har tradition for et introduktionsforløb for skolestartsforældre. Før introduktionsforløbet kan skolens ansatte og skolebestyrelsen bl.a. drøfte:

- Hvordan finder forældrene ud af, hvad eleverne skal lære?
- Oplever forældrene forløbet som relevant og udbytterigt?
- Kan møderne med fordel tilrettelægges på en anden måde?
- Er der lagt en struktur for dialog og aktiviteter på tværs af forældregruppen?
- Opfylder dette forløb forældrenes behov for at lære hinanden at kende?
- Bliver der skabt en positiv stemning blandt forældrene, der lægger op til samarbejde og netværk om klassen?
- Er forældrenes behov for at føle sig trygge omkring deres barns skolestart tilgodeset?
- Lærer forældrene lærerne og pædagogerne at kende?
- Lægges der op til ligeværdig dialog mellem forældre og personale?

Refleksion over egen praksis

UC Lillebælt har gennemført et udviklingsarbejde om skolens samarbejde med forældre "Når læreren samarbejder med forældre - billeder fra skolens praksis". Projektet tager udgangspunkt i, hvordan lærerne kan professionalisere skole-hjem samarbejdet.

I udviklingsarbejdet peger UC Lillebælt på følgende overordnede kvaliteter, der kendetegner et vellykket skole-hjem samarbejde:

- Det er vigtigt at etablere en fælles forståelse af skolens projekt
- Lærere og forældre konstruerer en fælles forståelse af eleven
- Lærere bruger konkretisering som metode
- Der er overensstemmelse mellem form og indhold

Desuden fremhæver UC Lillebælt to forhold, som har stor indflydelse på samarbejdet, og som lærerne må forholde sig til:

- Elevens deltagelse i skole-hjem samtalen
- Lærernes bevidsthed om deres egen professions kernekvaliteter

Fælles forståelse af barnet som elev

Skole-hjem samarbejdet skal bidrage til, at lærere og forældre opnår en fælles forståelse af barnet som elev.

Samarbejdet må foregå i en åben atmosfære, så både forældre og lærere kan give udtryk for deres syn på barnet og dets læring og udvikling. Det er afgørende, at forældrene får mulighed for at forholde sig til det, lærerne fortæller. Det, som forældrene fortæller om barnet, er vigtig information, der kan supplere og nuancere lærernes opfattelse af eleven.

Positive budskaber

Positiv opmærksomhed og anerkendelse kan være en meget stor motivationsfaktor. For at styrke den gode relation mellem skolen og hjemmet kan det være en god idé, at læreren henvender sig til forældrene for at fortælle positivt om barnet.

Når læreren kommer forældrene i møde med de historier, vil forældrene få tillid til, at læreren ser hele barnet og ikke kun henvender sig, når der er problemer. Derved er der stor sandsynlighed for, at det bliver lettere også at overbringe svære budskaber, hvis det skulle blive nødvendigt på et senere tidspunkt.

Det lykkes ikke altid at nå frem til fælles forståelse. En af forhindringerne kan være, at lærerne har travlt med at informere og glemmer at lytte, fordi tiden er knap. Det kan betyde, at lærerne ikke er opmærksomme, når forældrene forsøger at byde ind med deres syn på barnets læreproces. Andre gange er det forældrene, der ikke griber muligheden for at sige noget.

Huskepunkter til lærerne:

- Benyt mulighederne – se de små åbninger, der er i enhver samtale.
- Giv tid til at afklare divergerende synspunkter og opfattelser
- Fortsæt dialogen, også selv om kommunikationen undervejs opleves vanskelig
- Husk at skole-hjem samarbejdet handler om at blive klogere på hinandens synspunkter

Hvis forældre føler, at de bliver dårligt behandlet af skolen, eller at deres barn lærer for lidt, er der risiko for, at forældrene giver udtryk for deres frustrationer i deres barns påhør. Ofte tænker forældre ikke over, at det er u hensigtsmæssigt, at de taler negativt om skolen og lærerne, mens barnet hører det. Derfor kan det være gavnligt, at skolen taler direkte med forældrene om, at det kan få negativ betydning for barnets læring og skolegang, hvis børnene hører forældrenes negative omtale af skolen. Skolelederen og klassens lærere bør i stedet opfordre forældrene til at give direkte udtryk for deres eventuelle utilfredshed på rette sted, nemlig til skolen.

Definitionsagt til debat

En skole kan vedtage at drøfte begrebet definitionsagt. Når der sættes fokus på begrebet, giver det lærerne mulighed for at reflektere og overveje både egen praksis med elever og forældre og egne værdier og normers betydning for undervisningsmiljøet og skole-hjem samarbejdet.

Lærerens magtposition

Det er lærerens professionelle opgave at lave en saglig vurdering af eleven. Læreren vurderer eleverne løbende, bl.a.:

- Hvordan er elevens faglige niveau
- Hvilket udbytte får eleven af undervisningen
- Hvordan er elevens trivsel og almene udvikling
- Hvilke muligheder er der for fortsat udvikling

Vurderingen foregår både i det daglige samvær, i dialogen med kollegerne i teamet og ved hjælp af formaliserede evalueringsformer. Lærerne benytter endvidere kvantitative målinger som test eller prøver.

Lærere befinder sig i en magtposition, hvor de har ret og pligt til at vurdere den enkelte elev. Lærernes vurderinger har samtidig betydning for, hvordan der tales om og med barnet. Denne magt betegnes ofte som definitionsagt.

Da lærerens personlige relation til den enkelte elev, forældrene og klassens øvrige elever kan smitte af på vurderingen, må læreren være meget opmærksom på sin relation til den enkelte elev og på, at relationen ikke må skygge for udviklingen af elevens potentiale.

En faldgrube kan f.eks. være, at læreren og teamet gensidigt bekræfter hinanden i et negativt syn på en elev. Dette kan cementere den negative opfattelse og give blinde vinkler i forhold til at se og forstå eleven på andre måder.

Når læreren beskriver eleven eller forældrene, er det derfor vigtigt at forholde sig kritisk til sin egen vurdering. Hvis man er nysgerrig og lyttende over for andres synspunkter, kan det føre til, at man åbner sig for andre måder at se og forstå på.

Under Værktøjer i kapitel 5 findes et arbejdsskema til analyse af lærerens syn på en elev, der opfattes som problematisk.

180 grader-perspektivering

180 grader-perspektivering består i, at læreren som forberedelse til forældresamtalen arbejder med at skifte perspektiv. Læreren forsøger at sætte sig i forældrenes sted og forstå, hvad forælderen bygger sin forståelse på. Herved kan læreren få større forståelse for, hvilke dilemmaer forældre eller børn kan være i.

Derefter tænkes i tre mulige udfald af samtalen. Bedste udfald, gennemsnitsudfald og værste udfald. Ved at have tænkt disse udfald igennem kan læreren være bedre forberedt, hvis situationen udvikler sig uhensigtsmæssigt. Øvelsen kan medvirke til, at læreren møder forældrene med en større ro, mindre anspændthed og større overblik, hvis flere muligheder er gennemtænkt.

Man kan eventuelt øve perspektivskift som rollespil sammen med en kollega.

Kollegasupervision

Hvis der er flere lærere til stede under møder med forældre, kan lærerne skiftes til at observere hinanden. Lærerne kan eventuelt tage udgangspunkt i et skema med punkter, de ønsker at lægge særligt mærke til - som for eksempel:

- Hvordan imødekommer min kollega forældrene?
- Hvordan imødekommer forældrene min kollega?
- Hvordan virker argumenter gensidigt?
- Hvordan virker autoritets- og magtfordelingen?
- Hvordan virker de enkelte deltagere i samtalen: F.eks. nervøse, afslappede, anspændte?

Udvikling af egen praksis

Hvis en lærergruppe beslutter at reflektere over egen praksis forudsætter det, at teamet, der samarbejder om udviklingsopgaven, begynder med at fastlægge de mål, de ønsker at opnå med skole-hjem samarbejdet.

Som udgangspunkt skal teamet være enige om, at det, de arbejder hen imod, er at blive bedre til skole-hjem samarbejdet og få større indsigt i egen praksis. Det er en god ide kun at tage et begrænset antal temaer op ad gangen. På den måde kan deltagerne fastholde en bevidsthed om, hvad de ønsker at ændre, og kan forholdsvis hurtigt vurdere, om det bidrager til en positiv ændring af samtalerne.

I forløbet er det ønskværdigt, at alle skole-hjem aktiviteter gennemføres med kollegaobservation, eventuelt kombineret med video- eller lydoptagelse. Når man efterfølgende analyserer materialet, kan det være lærerigt at analysere den sproglige udtryksform. Det er ofte her, man kan aflæse både samtalsens styrke og svage sider.

I sådanne udviklingsforløb kan deltagerne opleve at være sårbare og føle sig udstillede. Det kan derfor anbefales at beslutte sig for at holde analysematerialet internt i teamet. Man skal også være klar over, at ingen er perfekt, og at der kan opstå vanskeligheder i enhver kommunikationssituation. Men med træning kan man blive opmærksom på faldgruberne i samtalerne, og man lærer på den måde at forbedre samarbejdet.

Udgangspunkt i lærerens faglige viden

Læreren har gennem uddannelse og erfaring skabt sig et fagligt grundlag for sine vurderinger af eleven. Det er en omfattende faglig viden, som forældrene almindeligvis ikke er i besiddelse af. I kommunikationen med forældrene er det vigtigt, at lærerne fastholder deres faglige udgangspunkt og begrundes deres vurderinger med faglige iagttagelser og ved hjælp af konkrete eksempler, som i følgende case.

Case 1: Den gode, faglige forklaring

Forældresamtale med Aydas far. Ayda går i 1. klasse, og alle elever i klassen har arbejdet med et emne. Efterfølgende har de alle skrevet en lille bog

LÆRER: (...) Og hun har skrevet en fin historie... Og selvfølgelig skriver Ayda jo ikke fejlfrit. Ayda børnestaver. Det vil sige det, at hun skriver, hvis hun skal skrive... "skole", så skriver hun "s, k..." og så kan det godt være, hun ikke kan høre, hvad for en vokal

det er, men så skriver hun "le". Når jeg ser den her historie, kan jeg altså læse, hvad Ayda har skrevet. (...)

Ja. Nu kan du jo tage den med hjem, så kan Ayda prøve at læse den for dig derhjemme, ikke også.

FAR: Ja...

Derefter viser læreren faren "læsetrappen", der viser trin i læseudviklingen:

LÆRER: (...) jeg har snakket med Ayda før samtalen her, forleden dag, og der er sådan en læsetrappe her. Nu vil jeg bare lige vise den ... her starter man nede ...

(læreren fortsætter - og fortæller om læseudviklingen)

Læreren får her ved hjælp af elevens eget produkt vist nogle centrale faglige forhold, som er på spil i barnets tilegnelse af skriftsproget: Børnestavning som metode. Læreren bruger "Læsetrappen" til på fagligt grundlag at vise, hvordan elevens læseudvikling er, og hvor hun er på vej hen. Det er konkret og mere oplysende end udsagn som: "det går fremad ... hun læser fint ... hun er godt med ... hun er alderssvarende".

Samtalen skal også tage udgangspunkt i anerkendelse af forældrenes opbakning til barnets faglige udvikling. Det næste eksempel handler igen om Aydas læsning.

Case 2: ... manglende anerkendelse af forælderens indsats

LÆRER: Så tager man nogle (bøger), hvor der er godt med billeder på og en lille smule tekst ... og får læst og læst og læst og læst.

FAR: Ja, okay. Jeg giver hjemme, når f.eks. der kommer reklameaviser - vi kigger på nogle og læser det, ikke også - så giver jeg diktat. "Hvad er det?" "Hvad betyder det her? Det her?" Spar, Bilka, der er mange forskellige firmaer i Danmark....

LÆRER: Ja, og vi har jo også - det er fint - men vi har jo også på biblioteket, øh, masser af bøger og letlæsningsbøger, og der er jo også biblioteketovre i centeret - eller i øh...

FAR: Nu "Børnebibliotek"

LÆRER: Ja, "Børnebiblioteket"!

FAR: Ja, moren går med på bibliotek, ja.

LÆRER: Ja, ja. Men det skal jo - man kan sige, at det er vigtigt, at det er lyst. Altså, man skal jo ikke sådan... arbejde, og hvis hun ikke sådan rigtig har lyst til at læse og sådan, altså så må man lade være i et stykke tid, ikke også. Men det er vigtigt, at hun har lusten til det, ikke også. Sådan den indre lyst. At man synes det er sjovt.

FAR: Ja. Ja, rigtig nok.

KILDE, CASE 1 OG 2: NÅR LÆRERE SAMARBEJDER MED FORÆLDRE - BILLEDER FRA SKOLENS PRAKSIS.

I eksemplet er det tydeligt, at faren er meget opsat på at støtte sit barns læseudvikling og bruger tilbudsaviserne. Lærerne vil imidlertid hellere have, at eleven læser letlæsningsbøger. Selvom der er dialog mellem samtaleparterne, lykkes det ikke for læreren at anerkende den støtte, faren giver sit barn.

Brug forældrenes ressourcer

Det er særlig vigtigt for tosprogede børn, at forældrene aktivt medvirker til at danne bro mellem skolesprog og familiens hverdagsprog, og at forældrenes erfaringer bringes i spil.

- Forklar forældrene, hvordan de kan hjælpe deres barn med lektielæsning
- Giv forældrene opgaver, de skal løse sammen med barnet, f.eks. at de skal tale med deres barn om et billede, en tekst, udregne beløb ved indkøb eller lignende

- Foreslå forældrene spil, de kan spille med deres barn (f.eks. huskespil, billedlotteri etc.)
- Gør brug af forældrenes viden og erfaringer (f.eks. at de skal skrive om forældrenes skole, traditioner, hjemland eller lign.)
- Foreslå forældrene, at de leger en leg eller laver en aktivitet fra egen barndom sammen med børnene

KILDE: VÆRKTØJSKASSE SKOLE-HJEM SAMTALEN OG HJEMMEBESØGET

Skole-hjem vejleder

Integrationsministeriet støtter i årene 2008 - 2011 etablering af skole-hjem vejledere på udvalgte skoler med mange tosprogede elever. Projektet er en del af et større initiativ under Integrationsministeriet om at styrke skole-hjem samarbejde med nydanske forældre. Initiativet er finansieret af midler fra satspuljen.

Skole-hjem vejlederen er en ressourceperson, der kan vejlede og støtte kolleger, ledelse og forældre på skolen om skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre. Skole-hjem vejlederen skal medvirke til at udvikle skole-hjem samarbejdet bredt på skolen dog med fokus på de særlige udfordringer, som skoleledelse og lærere kan stå over for ved inddragelse af nydanske forældre.

Skole-hjem vejlederen skal bl.a. medvirke til:

- At udgøre bindeled mellem skolen og hjemmet med henblik på, at forældrene føler sig inkluderet
- At sikre forventningsafstemning og skabe tryghed i skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre, herunder at opbygge tillidsfulde relationer mellem skolen og de nydanske forældre samt mellem skolens forældregrupper

- At udvikle skole-hjem samarbejdet på skolen, herunder bidrage til at skabe bevidsthed om skolens skole-hjem samarbejde samt vejlede og bistå kolleger og skoleledelse i de særlige udfordringer, der kan opstå i forhold til at inddrage nydanske forældre i børnenes skolegang

Ministeriet yder almindeligvis støtte til etablering af en 15-timers stilling på skolen eller i kommunen. Skole-hjem vejlederen modtager som led i indsatsen et 42-timers efteruddannelsesforløb i skole-hjem samarbejde med nydanske forældre. Efteruddannelsesforløbet er udviklet af et konsortium bestående af UC2, UCL samt Skole og Samfund.

Kommuner og skoler med over 10 % tosprogede elever, der har lyst til at arbejde med udvikling af skole-hjem samarbejdet, har kunnet ansøge om en skole-hjem vejleder i 2009 og 2010. Sidste ansøgningsrunde afholdes i begyndelsen af 2011.

Det er ministeriets målsætning, at der ved afslutningen af projektet er etableret i alt 100 skole-hjem vejlederordninger.

Læs mere om skole-hjem vejlederen og Integrationsministeriets initiativer på skole-hjem området på www.nyidanmark.dk/skole-hjem.

Interkulturelle kompetencer

I Danmark har omkring 10 % af eleverne i folkeskolen anden etnisk baggrund end dansk. I forbindelse med skole-hjem samarbejdet betyder det, at lærerne har behov for kompetencer til at mestre kulturmøder og interkulturel kommunikation.

I udgangspunktet er den interkulturelle kommunikation ikke væsentlig anderledes end den hvilken som helst anden kommunikation. Forskellige værdier og livserfaringer kan dog udgøre en særlig udfordring i forhold til samarbejdet med nydanske forældre.

Lærere og forældre refererer ofte til forskellige erfaringer i forhold til skolegang. Det er vigtigt, at læreren holder sig for øje, at gruppen af nydanske forældre er meget sammensat. Nogle har skoleerfaringer her fra landet, andre er indvandret med helt andre uddannelseserfaringer.

Analyse af kulturelle udgangspunkter

Sociologen Iben Jensen har foreslået, at man kan analysere de kulturelle udgangspunkter ud fra disse spørgsmål:

Kulturel forforståelse:

- Hvordan beskrives "de andre"?
- Hvordan træder ens egne værdier frem, når "de andre" beskrives?

Kulturel selvforståelse:

- Hvem hører med til "vi" - hvem gør ikke?
- Bliver eget kulturelle fællesskab idealiseret?

Fikspunkter:

- Hvilke emner er brændpunkter i samtalen?

Erfaringspositioner:

- Hvilke erfaringer fortæller personen om - kan erfaringerne forklare, hvordan personen opfatter sin omverden?
- Hvordan fremstiller han/hun sig selv?

Det betyder, at læreren som den professionelle part må trække på en professionel bevidsthed, så han eller hun kan komme forældrene i møde med lydhørhed og forståelse og ikke bliver fanget i sin egen kulturelle selvforståelse eller forforståelse af den andens kulturbaggrund.

Kulturelle fikseringspunkter

Den danske skole har udviklet sig, så det ikke er muligt at opretholde en klar adskillelse mellem undervisning og opdragelse. Undervisning er også opdragende, men der er forskel på skolens og forældrenes opdragelse.

Det er forskelligt, hvordan forældre - danske som nydanske - skelner mellem skolens opgave og hjemmets opgave. Nogle forældre ser skolens og hjemmets rolle som en fælles opgave. Andre forældre synes, at skolen skal koncentrere sig om undervisning, mens hjemmet står for at opdrage barnet. Det kan for eksempel medføre, at forældrene ikke ønsker, at skolen påvirker børnene på områder som værdier og livsholdninger.

I den mangfoldige skole er kristendomsundervisningen blevet et potentielt konfliktfyldt emne, som forældre og lærere investerer mere tid end tidligere i at diskutere. Mange forældres viden om faget kristendom i skolen er begrænset, og lærerne

kan være vanskeligt stillede, hvis skolen ikke har en fælles holdning til faget. Skolens ledelse må sørge for, at lærerne er faglig afklarede, og at forældrene får viden om undervisningen. Andre eksempler på mulige konfliktområder kan være lejrskoler, klasserester eller Ramadan.

I litteraturen om interkulturel kommunikation kalder man sådanne potentielle brændpunkter for et fikseringspunkt. Et fikseringspunkt er et tidspunkt i kommunikationen, hvor deltagerne har meget på spil, og hvor deltagerne markerer deres positioner og holdninger. I et fikseringspunkt er der en risiko for konflikt.

Det er væsentligt, at læreren afsætter tid til, at skolen og forældrene kan drøfte mulige fikseringspunkter, så forældrene får mulighed for at udtrykke sig om emner, som de opfatter som vigtige. Det er derfor afgørende at afsætte tid til en grundig debat. Samtidig er det også nødvendigt, at de løsninger, man finder frem til, er forenelige med skolens læringssyn og værdigrundlag.

Den gode historie

Skolelederen kan indføre, at der på hvert Pædagogisk Rådsmøde afsættes tid til "den gode historie" om skole-hjem samarbejdet. Lærerne bliver opfordret til at fortælle om en positiv oplevelse med forældre siden sidste møde. Det kan på sigt være med til at ændre diskursen fra et eventuelt mangelsyn til et ressourcensyn på forældrene.

Det er ikke hensigtsmæssigt at forsøge at tie potentielle konfliktområder ihjel ved at sige, at "her gør vi ikke forskel" eller at undlade at tage stilling til spørgsmålene. Skolen må indgå i dialog med forældrene med henblik på at nå frem til løsninger, som passer til den pågældende skole og forældregruppe.

Hvis fikseringspunkter tages op på forældremøder eller ved skole-hjem samtaler, er det vigtigt, at lærerne har tid til at forberede sig grundigt. Her kan læreren f.eks. anvende metoden om 180-graders perspektivering.

Man kan forebygge mange konflikter gennem dialog mellem lærere og forældre eller mellem forældre indbyrdes i klassen. Skolen kan f.eks. tidligt i skoleforløbet tage vigtige emner op. Det kan bl.a. være:

- Hvordan afvikles fødselsdage: Inviteres alle klassekammerater eller kun alle piger eller drenge, hvor meget slik må børnene få og hvilken mad serveres til børnefødselsdagen?

- Hvilke forhold skal der tages stilling til i forbindelse med Ramadanen, så at børnene sikres bedst mulig læring?

Sproglige barrierer

I samtaler med nydanske forældre er det væsentligt, at læreren fra mødets start sørger for at gøre klart, hvad der er meningen med samtalen, og formulerer sig så klart og præcist som muligt. Det er vigtigt at gentage og omformulere eller spørge ind til meningen, hvis man kan se, at forældrene ikke forstår, hvad der bliver sagt. Det er desuden afgørende for dialogen, at læreren lytter aktivt til forældrene og skaber rum for, at de kan komme til orde.

Vigtige meddelelser skal tales grundigt igennem, så man er sikker på, at de er forstået korrekt. Det er altid nødvendigt at overveje i hvilket omfang, der er brug for tolk.

Udgangspunkt i forældrenes sproglige forudsætninger

Ved planlægningen af forældremøder, skole-hjem samtaler og andre forældrearrangementer er det meget vigtigt, at lærerne tager højde for de nydanske forældres sproglige forudsætninger og eventuelle vanskeligheder med at forstå og tale dansk. Lærerne skal f.eks. være opmærksomme på de sproglige barrierer, der kan ligge i det sprog, de anvender over for forældrene.

Skolens sprog er karakteriseret af ord, begreber og udtryk, der hører arbejdet i skolen til, og som derfor er gledet ind som en naturlig del i medarbejdernes sprog. Men for mange forældre kan det være fagspecifikke udtryk, som kræver forklaring. Den sproglige struktur, der er almindelig i skolesprog, kan også være blokerende for forståelse og vellykket dialog. Det drejer sig f.eks. om lange sætninger, brug af passiv mv. Dialekt, udtale, betoning og kropssprog kan også medføre misforståelser.

I nogle sammenhænge kan det være en god ide at følge den mundtlige information op med skriftlig information, som forældrene kan læse hjemme. Skriftlig kommunikation skal ligeledes være holdt i et klart og forståeligt sprog og kan bruges til at understøtte og supplere dialogen.

Men skriftlighed er ikke nødvendigvis den bedste formidlingsmåde, fordi man tolker det skrevne forskelligt gennem sine personlige filtre. Desuden kan mange nydanske forældre have vanskeligheder med at forstå skrevne danske tekster. Skolen bør derfor sørge for, at informationen er generelt forståeligt for alle – enten ved at udforme sproget enkelt og konkret eller ved at informationen oversættes.

”

”Mine forældre forstod hverken dansk, eller hvordan det var i skolen. Jeg husker, vi var til forældremøde, og min mor sad og nikkede og smilede og lod, som om hun forstod det hele. På vejen hjem måtte jeg fortælle hende, hvad det var, de havde sagt. Så styrer man jo selv, hvad de får at vide”.

CITAT ”FRA HAMIDS MOR”

Tolkning

For at sikre dialogen er det vigtigt, at parterne i samarbejdet kan forstå hinanden. Det påhviler skolen at vurdere og beslutte, om der skal anvendes tolk. Skolen har pligt til at gøre sig forståelig og at sikre sig, at budskabet er forstået af forældrene, og at skolen selv forstår det, forældrene siger.

Den enkelte skole bør udarbejde en politik for anvendelse af tolk, således at lærerne kan agere ud fra faste retningslinjer og deres professionelle viden.

Elever skal ikke fungere som tolke i forbindelse med skole-hjem samarbejdet. Det tillægger barnet en rolle og et ansvar, som det ikke har forudsætninger for at kunne håndtere:

- Elever har ikke de sproglige forudsætninger for at kunne tolke korrekt
- Det rykker balancen i familien, hvis barnet bruges som tolk
- Det kan være yderst ubehageligt for barnet, hvis det skal viderebringe negative udsagn om sig selv

Du kan finde mere information og gode råd om tolkning i Integrationsministeriets ”Tolkeguide”.

5 Værktøjskassen

De formelle regler for samarbejdet mellem skole og hjem

De centrale bestemmelser om samarbejdet mellem skolen og forældrene findes overvejende i §§ 1 og 13 i Folkeskoleloven og i administrative forskrifter (bekendtgørelser)

Skolens formål

§§ 1 og 2 om folkeskolens formål bestemmer, at skolen er forpligtet til at samarbejde med forældrene om at nå sit mål.

§ 1 Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling

§ 2, stk. 3 Elever og forældre samarbejder med skolen om at leve op til folkeskolens formål

Samarbejdet mellem skolen og hjemmet er et fælles anliggende, men det er skolens ansvar at få det gode skole-hjem samarbejde i stand.

Løbende evaluering

§ 13 bestemmer, at elever og forældre skal inddrages i den løbende evaluering gennem regelmæssig underretning om skolens syn på elevens udbytte af skolegangen, herunder bl.a. kravet om skole-hjem samtaler.

Med virkning fra den 1. august 2006 blev den skriftlige elevplan indført i folkeskoleloven. Det fremgår af § 13 b, stk. 2 i Folkeskoleloven, at hver elev til brug for den løbende evaluering skal have en elevplan, som indeholder resultater af den besluttede opfølgning på evalueringen.

Af Bekendtgørelse nr. 703 af 23. juni 2006 om elevplaner i folkeskolen fremgår det, at elevplanen skal indeholde oplysning om, hvordan man vil følge op på resultaterne af evalueringen, samt om aftaler om forældrenes medvirken til, at eleven når de opstillede læringsmål, samt at eleven møder udhvilet og "undervisningsklar" op med materialer mv.

Undervisningspligtens opfyldelse

§ 35 pålægger forældremyndighedens indehaver eller den, der faktisk sørger for barnet, et ansvar for, at barnet er til stede på skolen i den tid, undervisningen foregår.

Skolebestyrelsens rolle

§§ 43 og 44 fastsætter regler for skolebestyrelsens rolle, herunder bl.a. for samarbejdet mellem skole og hjem, underretning af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen mv.

Se endvidere Bekendtgørelse nr. 903 af 26. september 2005 om valg af forældrerepræsentanter til skolebestyrelser i folkeskolen og om vederlag til forældre- og elevrepræsentanter i skolebestyrelser i folkeskolen.

God orden i folkeskolen

Af Bekendtgørelsen om fremme af god orden i folkeskolen nr. 320 af 26. marts 2010 fastsættes de øvre rammer for hvilke foranstaltninger, der kan iværksættes over for elever, som ikke overholder skolens ordensregler, værdiregelsæt eller i øvrigt almindelige normer for god opførsel.

Supplerende materiale

Se endvidere følgende administrative forskrifter om forhold, som kan foranledige henvendelser fra forældrene:

Bekendtgørelse nr. 38 af 10. januar 1995 og Vejledning nr. 10 af 10. januar 1995 om tilsyn med folkeskolens elever i skoletiden.

Vejledning nr. 12 af 23. februar 1999 om ekskursioner, lejrskoler og skolerejser mv. i folkeskolen.

Værktøjer

Tjekliste for udvikling af skole-hjem samarbejde med nydanske forældre.

- Hvad vil skolen med samarbejdet med forældrene?
- Hvad er målet for den enkelte klasse?
- Hvad er målet for det enkelte møde?
- Definér det værdigrundlag, som skolen har i dette arbejde: F.eks. respekt for menneskers identitet, baggrund og kultur
- Afdæk, hvad skolen ønsker at ændre ved skole-hjem samarbejdet
- Nedskriv målene med udviklingsprojektet (bør være målbart) og hovedproblemstillingerne: F.eks. forbedring af fremmødet til forældremøder, forbedring af kommunikation med forældrene eller forbedring af elevernes faglige læring
- Lav en klar handlingsplan. Hvem skal gøre hvad? Og hvornår?
- Afklar, hvor meget skolen er villig til at investere i form af arbejdstid og ressourcer. Hvad er det realistisk at opnå inden for denne ressourceramme?
- Fastlæg klare roller og afklar forventninger til dem, der er med i projektgruppen
- Kortlæg lærergruppens kompetencer i forhold til udviklingsprojektet
- Afdæk forældregruppens sammensætning og ressourcer
- Identificer mulige forhindringer, som kan blokere for gennemførelsen af udviklingsprojektet
- Evaluer de igangsatte tiltag løbende. Hvordan går det? Hvad er tilbagemeldingen? Hvad kan forbedres?

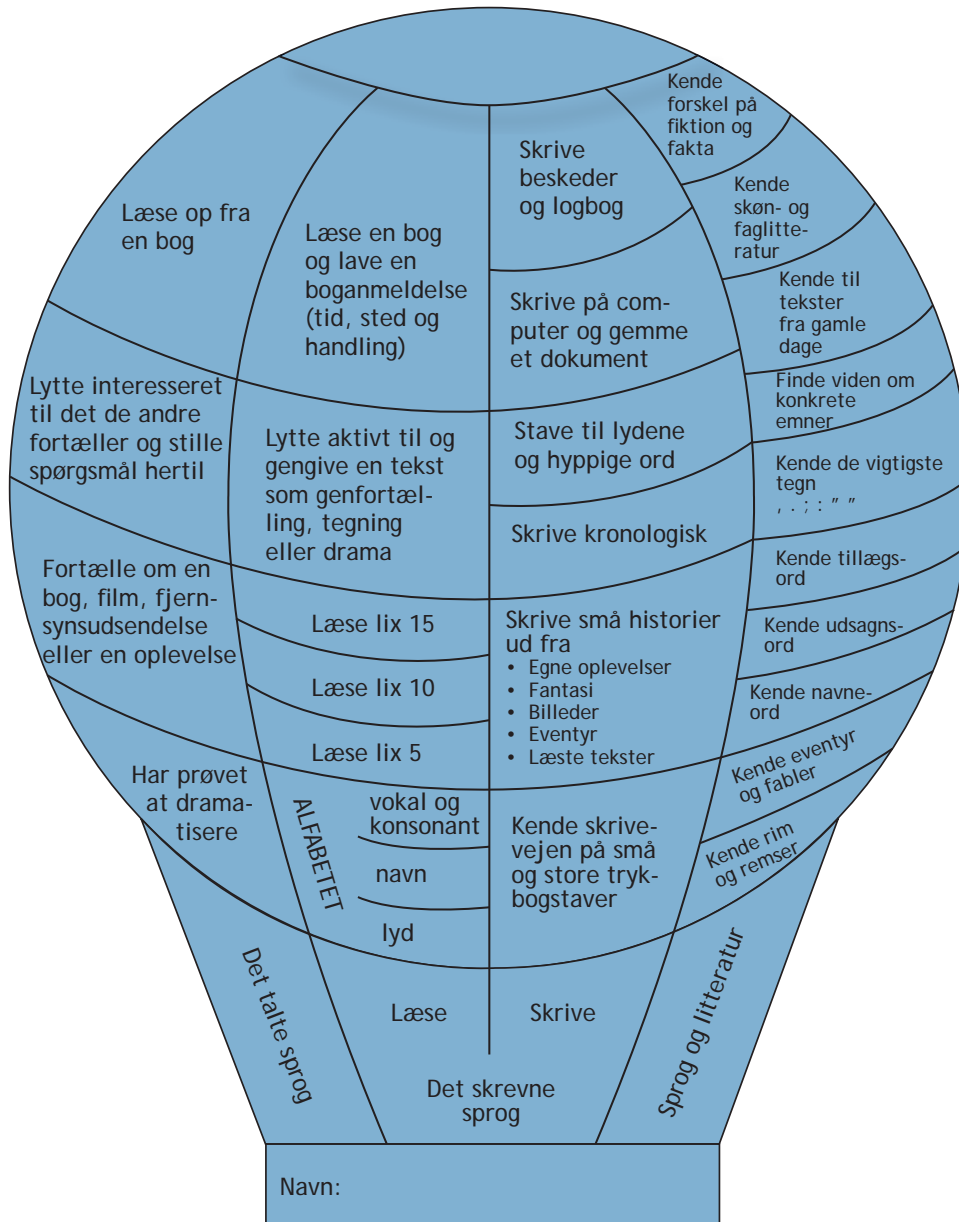

Arbejdsskema til problemanalyse, jf. side 35.

Om eleven	Om andre (andre elever, forældre, kolleger)	Om mig
Hvad gør eleven? Er det et problem for eleven?	Er det et problem for andre?	Hvorfor synes jeg, det er et problem?
Hvad er gået forud?	Hvordan?	Kan der være ting, jeg ikke får set?
Hvordan har eleven det?	Hvordan har andre det med eleven?	Hvor kommer mine tolkninger om elevens problem fra? (værdier, moral, regler)
Hvad kan få eleven til at handle, som hun gør? Hvornår handler hun anderledes?		
Hvad er elevens andel?	Hvad er de andre elevers andel?	Hvad er min andel? Er der andre, jeg ikke har tænkt på, som kan have det på en anden måde?
Hvad er elevens stærke sider?	Positive oplevelser med andre	Hvad sætter jeg pris på ved eleven? Hvorfor sætter jeg pris på netop dette?
Hvad kan eleven gøre?	Hvad kan andre gøre?	Hvad kan jeg gøre?

Skemaet er udarbejdet med inspiration fra *Det nye ansvar* og *Den målrettede forældresamtale*.

Eksempel på konkretisering af elevens læse- og skrivefærdigheder, jf. side 23

Eksempel på tilmeldingsblanket, jf. side 19.

RÅDMANDSGADES SKOLE

Rådmandsgade 22
2200 København N.
Kontortid: Skoledage fra kl. 12-13

Telefon: 35 83 05 78.
Fax: 35 85 03 46
E-mail: Raadmand@ci.kk.dk

København, den 9. februar 2010

Kære kommende forældre!

Det er os en glæde at byde jer – og jeres børn – velkommen til Rådmandsgades Skole. Skolegangen begynder

tirsdag, den 10. august 2010 kl. 09.00.

I maj måned 2010 vil vi indkalde jer – og jeres børn – til et **SAFTEVANDSMØDE**, så alle børnene har set deres skole inden skolestart.

Allerede i marts måned 2010 holder vi et møde mest for jer, der har et skolebarn for første gang. Mødet foregår i "Slottet" i **0.a's** klasseværelse

mandag, den 1. marts 2010 kl. 16.30 – 18.00.

I er velkomne til at medbringe det kommende skolebarn. Der er legetøj i klassen.

Venlig hilsen

Lise W. Egholm
Skoleleder

Klip _____ **AFLEVERES PÅ KONTORET** _____ Klip

Ja – vi kommer til mødet mandag, den 1. marts 2010 kl. 16.30 – 18.00

Barnets navn

Klasse

Antal voksne i alt

Sæt kryds, hvis
barnet kommer
med

Underskrift

Litteratur

Den felleskulturelle skolen
An-Magritt Hauge
Universitetsforlaget 2004

Den målrettede forældresamtale
Vibeke Petersen
Gyldendal 2008

Det bedste var da min far og mor var med! Om oplevelsen og dialog i skolehjemsarbejdet i modtagelsesklassen.
Artikel på baggrund af speciale
Ulla Kofoed
Danmarks Pædagogiske Universitet 2004
Artiklen kan findes på www.tosprogede.kk.dk

Det nye ansvar - værktøjer til konflikthåndtering og samarbejde mellem lærere og forældre
Jon Kristian Lange
Dafolo 2007

Folkeskolen 2020
Skolerådets formandskab 2010

Grundbog i kulturforståelse
Iben Jensen
Roskilde Universitetsforlag 2005

Har vi en aftale? (U)mulighedsbetingelser for mødet mellem folkeskole og familie
Ph.d.-afhandling
Hanne Knudsen
Danmarks Pædagogiske Universitetsskole 2008

Hjem og skole - hvordan skaber man et bedre samarbejde?
Thomas Nordahl
Hans Reitzels Forlag 2008

Når lærere samarbejder med forældre - billeder
fra skolens praksis

Artikelsamling

Jens Peter Christiansen m.fl.

University College Lillebælt 2009

Artikelsamlingen kan findes på www.ucl.dk

Professionelt forældresamarbejde

Elsebeth Jensen & Helle Jensen

Akademisk Forlag 2007

Skole-hjem samarbejdet som kulturel selvfølgelighed - en multi-sided etnografisk afdækning

Niels Kryger, Charlotte Paludan, Birte Ravn og Ida Winther

Danmarks Pædagogiske Universitetsskole 2008

Materialer

Familiesamarbejde i erhvervsrettede ungdomsuddannelser - Håndbog til hjemmebesøg
Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration ved Fastholdelseskaravanen/Brug for alle unge 2010

Forældremødet - tv-program om skole-hjem samarbejde
Folkeskolen 2009

Fra Hamids mor...
Film
Nordstjernen Film og TV 2009

Girafsprøget - empatisk kommunikation i pædagogens arbejde
Bodil Weirsøe
Hans Reitzel 2002

Metoder til styrkelse af samarbejdet med tosprogede forældre
Dansk Flygtningehjælp 2006

På bølgelængde - Metoder til dialog og samarbejde mellem tosprogede forældre og professionelle
Dansk Flygtningehjælp 2008

Samspillet - indskolingen
Det Kriminalpræventive Råd 2009

Tolkeguide - Håndbog om tolkning i den kommunale indsats
Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration 2008

Trin for trin
CESEL
Special-pædagogisk Forlag 2000

Velkommen til den danske folkeskole
Film
Undervisningsministeriet 2010

Værdsættende forældredialog
 Navigent 2008

Værktøjskassen Forældremødet - Engager nydanske forældre aktivt på forældremøderne
 Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration
 ved Amondo & Azena
 Alinea 2010

Værktøjskassen Skole-hjem samtalen og hjemmebesøget - Få nydanske forældre som medspillere
 Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration
 ved Amondo & Azena
 Alinea 2010

Værktøjskassen Teammødet - sæt fokus på nydanske forældre i jeres skole-hjem samarbejde
 Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration
 ved Amondo & Azena
 Alinea 2010

Forældremødet

“Forældremødet” er en række programmer, der sætter fokus på skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre. Programmerne er udviklet af Folkeskolen i samarbejde med DK4. Programmerne kan ses på www.folkeskolen.dk eller www.nydanmark.dk.

Links

Integrationsministeriets initiativ om skole-hjem samarbejde

www.nyidanmark.dk/skole-hjem

Undervisningsministeriet

www.uvm.dk

Tosprogs-Taskforcen

www.tosprogs-taskforcen.dk

Skolerådet

www.skoleraadet.dk

University College Lillebælt

www.ucl.dk

Videnscenter for tosprogethed og interkulturalitet

<http://didak.ucc.dk/videncentre/uc2/>

Dette virker

www.dettevirker.dk

Folkeskolens tema om skole-hjem samarbejde med tosprogede forældre

<http://www.folkeskolen.dk/Theme.aspx?themeld=40>

Projektet Forældredialog (For-di)

www.skole-samfund.dk/for-di

Hvordan sikrer man som lærer, at nydanske forældre i højere grad motiveres til at deltage i forældremødet? Hvordan skaber man en god dialog med forældrene? Og hvordan kan skolen tilrettelægge forældresamarbejdet på nye måder, så alle forældregrupper inddrages?

Denne håndbog sætter fokus på udvikling af skole-hjem samarbejdet med nydanske forældre i grundskolen. I bogen finder man konkrete anbefalinger og værktøjer til, hvordan man planlægger forældremøder og skole-hjem samtaler, afstemmer forventninger med forældrene, formulerer klare principper for skole-hjem samarbejdet på skolen og meget mere. Håndbogen formidler best practice på området på baggrund af de væsentligste hovedresultater fra undersøgelser på feltet i de senere år.

Håndbogen tager udgangspunkt i udvikling af skole-hjem samarbejdet generelt, men sætter særligt fokus på de udfordringer, som den voksende nydanske forældregruppe stiller skolerne overfor.

Målgruppen er lærere, ledere og pædagoger i grundskolen, men håndbogen henvender sig især til medarbejdere på skoler med mange tosprogede elever.

”Det gode skole-hjem samarbejde” indgår i en håndbogsserie om forældresamarbejde med nydanske forældre. De to øvrige håndbøger i serien retter sig mod dagtilbud og de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

ISBN 978-87-92522-78-8

